

Erfgoedroute Wuustwezel

GEMEENTE

WUUSTWEZEL

Een erfgoedroute in Wuustwezel

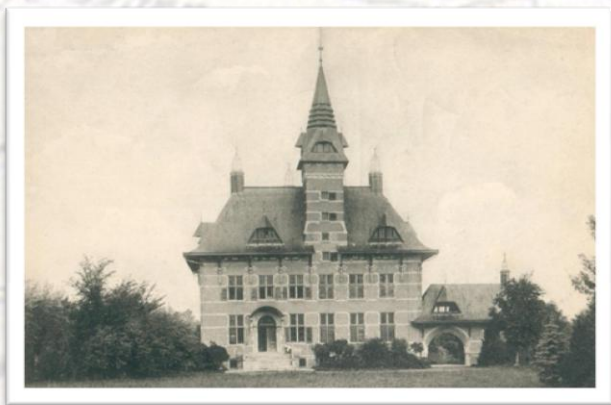
Wuustwezel is een mooie plattelandsgemeente waar fietsers en wandelaars genieten van het prachtige natuurschoon dat de gemeente rijk is. Geboren Wuustwezelnaars en toeristen die de gemeente alsmaar meer aandoen, genieten van de vele wandelingen en fietstochten doorheen de Wuustwezelse natuur die door Toerisme Wuustwezel worden aangeboden. Maar Wuustwezel kan niet alleen bogen op haar mooie natuur. De gemeente Wuustwezel en haar gehuchten hebben ook een rijke geschiedenis. De kerk van Wuustwezel-centrum bijvoorbeeld werd al in bronnen vermeld in 1257 en ook de deelgemeente Loenhout, één van de oudste dorpen uit de Noorderkempen, werd reeds in verschillende documenten vernoemd in het begin van de dertiende eeuw. De rijke geschiedenis van de gemeente Wuustwezel weerspiegelt zich in het bewaarde onroerende erfgoed dat verspreid ligt over de verschillende gehuchten.

Dat het Wuustwezelse onroerend erfgoed de gemeente een grote meerwaarde geeft, is ook het gemeentebestuur niet ontgaan. In haar recente cultuurbeleidsplan werd daarom veel aandacht besteed aan de inventarisatie en preservatie van het erfgoed in de gemeente. Om de interessante geschiedenis van Wuustwezel onder de aandacht te brengen en om te wijzen op de noodzaak om dit erfgoed te beschermen, zijn Walter Liégeois – fotograaf en verzamelaar van oude foto's en postkaarten – en Jan De Meester – voorzitter van heemkundekring Wesalia II en afgevaardigde van de erfgoedverenigingen in de gemeentelijke cultuurraad – ingegaan op een vraag van de lagere scholen in de gemeente om voor hun leerlingen een educatieve erfgoedroute uit te stippelen. Zij hebben daarbij een route geactualiseerd die in 2002 door de lokale heemkundige kring was samengesteld naar aanleiding van Erfgoeddag. Toen bleek dat Toerisme Wuustwezel de erfgoedroute in haar aanbod wilde opnemen, is de idee ontstaan voor de creatie van deze uitgave.

Via de erfgoedroute maken fietsers en wandelaars kennis met een 50-tal gebouwen of artefacten die de samenstellers van deze uitgave beschouwen als onroerend erfgoed dat Wuustwezel op de toeristische kaart plaatst. Oude foto's van het erfgoed werden door Walter Liégeois naast recente foto's geplaatst om de eventuele veranderingen in het uitzicht van de historische nalatenschap doorheen de tijd te benadrukken. In een korte tekst wordt uitleg gegeven over de geschiedenis van het bezochte gebouw of van het reeds verdwenen onroerend erfgoed. Op deze manier zullen de toeristen én de Wuustwezelnaars al wandelend of fietsend op een gezonde manier een beetje Wuustwezelse geschiedenis leren. Uiteraard is het meegenomen dat op deze manier duidelijk wordt dat het van belang is om ons mooie erfgoed te beschermen. Het gaat hier niet alleen over oude gebouwen, maar eerder over getuigenissen uit een rijk verleden. Even stilstaan bij dit verleden doet een mens nadenken over heden en toekomst en is bevorderlijk voor de sociale samenhang in een gemeenschap.

We hebben er uiteindelijk voor gekozen om een lange fietsroute te maken waarin drie kortere wandelroutes zijn geïntegreerd. Later zullen de wandelroutes in een aparte uitgave uitgewerkt worden. De fietsroute heeft een lengte van ongeveer 31 kilometer en start in Wuustwezel-centrum. Vandaar vertrekt de route naar Gooreind om vervolgens via het gehucht Westdoorn naar Loenhout te gaan. Eindigen doen ze uiteraard terug in Wuustwezel-centrum. Wandelaars kunnen voorlopig kiezen om een erfgoedwandeling te maken in Wuustwezel-centrum, Gooreind of Loenhout. Op de kaart in het middenblad zijn de bezienswaardigheden in de drie dorpen in verschillende kleuren aangeduid. Op deze manier wordt met één oogopslag op de kaart duidelijk wat elk dorp op erfgoedvlak apart te bieden heeft. Wij hopen met deze erfgoedroute de wandelaar of fietser van binnen en buiten de gemeente Wuustwezel iets bij te brengen over de rijke geschiedenis van de gemeente Wuustwezel. Bovenal wensen we de lezer een zeer prettige fiets- of wandeltocht toe.

Jan De Meester

1. In 1910 begon men met de bouw van het kasteel in opdracht van weduwe Hens. Het kasteel kreeg de naam "Rustoord" mee maar werd in de volksmond "het Hofke" genoemd. Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd het ingenomen door Duitse soldaten. In 1926 werd het kasteel aangekocht door het gemeentebestuur onder burgemeester Robert de Kerchove d'Exaerde en vanaf dan deed het dienst als gemeentehuis. In 1998 werd de binnenzijde gemoderniseerd en aangepast.

Via de voortuin van het gemeentehuis rijden we richting Kloosterstraat.

2. We passeren het oorlogsmonument voor de gesneuvelden van de Eerste en Tweede Wereldoorlog, een werk van Simon Goossens uit Sint-Lenaerts. Oorspronkelijk stond het aan het oude gemeentehuis waar het in 1924 werd opgericht. Na de Tweede Wereldoorlog werden er de namen van de slachtoffers uit beide wereldoorlogen aan toegevoegd. Het monument werd verplaatst naar het gemeentepark en op 16 augustus 1980 heringehuldigd ter herdenking van 150 jaar onafhankelijkheid van België.

Via de Kloosterstraat rijden we richting kerk.

3. Aan onze rechterzijde zien we het oude gemeentehuis. Het bouwplan van dit pand werd goedgekeurd onder Willem I en aanbesteed in 1829. In 1837-1838 werd het gebouw afgewerkt, daarna tot in 1926 gebruikt als "gemeentehuis en gevangenis". Nadien deed het dienst als bibliotheek, vergaderplaats voor verenigingen en als laatste Heemkundige Kring Wesalia II. Het gebouw staat sinds 2008 leeg en wacht op renovatie.

4. Naast het oude gemeentehuis staan nog enkele authentieke huizen. Het huis links naast het gemeentehuis was vroeger herberg "De Bijl" waar Jouke Bussers café hield. Nooit werd er wat veranderd aan het interieur en dat maakte de herberg uniek. In 1976 sloot Jouke de herberg en moest de schuttersgilde St.-Sebastiaan een ander onderkomen zoeken. Achter ons zien we de Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaartkerk.

5. Deze neogotische kerk uit 1485 werd met een nieuwe kruisbeuk vergroot in 1900. Aanvankelijk stond hier in 1257 al een houten kerk toegewijd aan de Heilige Lambertus, apostel van de Kempen. Later werd de kerk toegewijd aan Onze-Lieve-Vrouw-Ten-Hemel-Opgenomen. In de 16de eeuw was het de kerk een drukke bedevaartsplaats. In 1940 werden de torenspits en het westelijk deel vernield door Belgische genietroepen en gingen er waardevolle stukken verloren. In 1941 begon men met de restauratie die zou duren tot in 1943. We fietsen nu via de Dorpsstraat richting Bredabaan.

6. Deze neoclassicistische pastorij werd in 1738 gebouwd in opdracht het Sint Elisabethgasthuis van Antwerpen. Later werden een paardenstal en een koetshuis bijgebouwd. De omliggende grachten en de tuin zijn inmiddels verdwenen. Momenteel is het geen pastorij meer maar maakt het deel uit van de Gemeentelijke Academie voor Muziek, Woord en Dans. We vervolgen onze route via de Dorpsstraat richting Bredabaan.

7. Aan de rechterzijde vinden we in de Dorpsstraat de gemeenteschool GLS De Wissel. In 1856 werden twee nieuwe klaslokalen gebouwd. Deze werden in 1977 afgebroken om plaats te ruimen voor de bouw van de nieuwe school. Aan het kruispunt met de Bredabaan rijden we rechts, en slaan vervolgens opnieuw rechts het Hagelkruis in. Hier zijn de oorspronkelijke schoolgebouwen bewaard gebleven. We fietsen verder richting Achter d' Hoven, en nemen het smalle straatje richting bibliotheek.

8. Vroeger stond hier de Grote Gasthuishoeve die in 1993 werd afgebroken. Aanvankelijk stond deze hoeve tegen de straat. Toen men in 1994 met de bouw begon van de bibliotheek, werd deze een 10-tal meter achteruit geplaatst. In 2000 werd het pleintje voor de bib verfraaid met een beeld van Tuizentflood, de piratenfiguur uit de Nerostrips van Marc Sleen.

9. De twee gasthuishoeven van het Sint Elisabethgasthuis achter de bibliotheek werden in 1911 getroffen door een felle brand. De hoeven en enkele stallen gingen in vlammen op. Zij stonden op de plaats waar nu de parking is. In hetzelfde jaar begon men al met de bouw van de twee hoeven Annie en Lilly in de Gasthuisdreef. Hoeve Annie werd in 2008 verbouwd tot het Huis van het Kind, hoeve Lilly is nog steeds een landbouwbedrijf. We rijden de Gasthuisdreef in en slaan halverwege rechts Beersgat in. We steken het "Moerken" over. Aangekomen aan de Bredabaan slaan we linksaf richting Gooreind. We rijden rechts in de Gagelweg en volgen die tot einde. Dan slaan we rechtsaf Klein Gooreind in en aan de beek linksaf in de Boterdijk. Op het einde van de straat rijden we links in de Grotstraat en vervolgens rechts in de Gasthuisstraat.

10. De grot werd opgericht door de Heer Paul Mansion, hoogleraar aan de hogeschool van Gent. Deze had een ziekelijke en gebrekkige dochter, Maria Mansion (1874 – 1912). Het meisje trok naar Lourdes met het verlangen er te mogen genezen, zo niet, dan te mogen sterven. Ze genas niet, maar stierf kort daarop. Ter nagedachtenis liet de Heer Mansion de grot oprichten. Op de grot bevindt zich een gedenksteen met de overlijdensdatum van het meisje "1912". In 1923, vier jaar na het overlijden van Paul Mansion werd de grot met aanpalende gronden als gift aan het Gods-Gasthuis van Gooreind – Wuustwezel geschonken. In 2009 werd de grot volledig gerestaureerd. We rijden een 20-tal meter terug en slaan links de Gasthuisstraat in.

11. Aan de rechterzijde van de straat staat het Oud Gasthuis St.-Jozef, dat dateert uit 1870. Het deed dienst als moederhuis en hospitaal. In de loop der jaren volgden tal van verbouwingen. In 1956 werd het gebouw ingericht als bejaardenhuis. In 1976 verhuisden de bejaarden naar het nieuwe rusthuis, gelegen naast het oude. Na jaren van leegstand verwierf de bouwmaatschappij "De Voorkempen-Helpt Elkander" het erfpacht en werden er appartementen voor alleenstaanden ingericht. De renovatie was voltooid in 1994. We vervolgen onze weg richting kerk.

12. Na meer dan 20 jaar gepalaver over de bouw van de eerste kerk in Gooreind werden de werken aangevat in 1866 en voltooid in 1869. Door de aanwezigheid van de steenbakkerij en het sigarenfabriek Verellen in het dorp groeide de bevolking snel aan en bleek de kerk spoedig te klein te zijn. In 1898 was men reeds bezig met plannen om de kerk te vergroten. Toch duurde het tot 1939 vooraleer de huidige St.- Jozefkerk afgewerkt was

13. Als we met onze rug naar de kerk staan, zien we rechts in de Theo Verellenlaan de pastorie. Dit gebouw uit 1866, werd in 1879 aan de achterkant vergroot. Recht tegenover de pastorie staat de jongensschool die in 1867 voltooid werd. Zij had oorspronkelijk twee klassen. In 2003 werd het oude schoolgebouw verbouwd waarbij de oude voorgevel geïntegreerd werd in het nieuwe gebouw. Sinds 2005 is er het gemeenschapscentrum "t Schoolhuis", de bibliotheek en de gemeentelijke academie gevestigd. Naast de school staat het beeld "Sigarenmakers" dat in 2005 werd ingehuldigd naar aanleiding van 100 jaar sigarenfabriek Verellen te Gooreind.

14. Aan de kerkplaats werden rechts van de kerk eind 1860 de eerste woningen opgetrokken. Bekendste hiervan waren zeker café "t Zwart paard" bij Alexander Van de Put (Kerkplaats nr.6) en café "De Klok" bij Jan De Graef. Jan De Graef, aannemer uit St.-Job in 't Goor, bouwde verschillende huizen op de Kerkplaats. We rijden nu rechts naast de kerk richting Oude Baan en kijken uit op de vrije basisschool Mater Dei.

15. De meisjesschool dateert uit 1902. Het had toen alleen maar een gelijkvloers. In de zijgevel zie je nog steeds de plaats van het oude dak. Het kapelletje van graaf de Loos dat voor het klooster stond, werd in 1954 afgebroken. In 1932 liet Pastoor De Wit de school verbouwen en werd het gelijkvloers omgebouwd tot parochiezaal. Intussen ondergaat de school weer een verbouwing en werd de parochiezaal ingenomen door de vrije basisschool Mater Dei. De voorgevel werd behouden. We fietsen over de grote parking naar de linkerzijde van de kerk.

16. Toen men in 1937 met de bouw van de nieuwe kerk begon werd er een aparte ingang voorzien voor de familie Koch. Het wapenschild van de familie Koch, met als wapenspreuk "Sapienter et Audacter", wat zoveel betekend als "Wijs en moedig", werd in de muur ingemetseld. Nog vóór de kerk af was, werd het domein van Koch verkocht en verhuisde de familie terug naar Engeland. De speciale ingang werd daarom nooit gebruikt. We fietsen rechts het Gemeentebos in.

17. In het Gemeentebos waren de huizen met huisnummers 39-41 van 1908 tot 1910 rijkswachterswoningen. Er stonden drie identieke tweewoonsten. De tweewoonst met de nummers 35-37 is het best bewaarde. We rijden rechtsaf in de Bosduinstraat tot aan het begin van de Rode Dreef.

18. Hier staat een standbeeld dat in 2009 werd opgericht ter nagedachtenis van Karel Biddeloo, tekenaar van de stripreeks "de Rode Ridder". Aanleiding hiervoor was het 50-jarig jubileum van de Rode Ridder. Het standbeeld is van de hand van Peter Kempnaers. Karel die in 1943 werd geboren te Wuustwezel schreef en tekende zelf 163 verhalen. Vanaf album 37, "De wilde jacht", werkte Karel Biddeloo de schetsen van Willy Vandersteen uit, maar vanaf album 44 "Drie huurlingen", schreef en tekende Biddeloo de verhalen geheel zelfstandig. Hij gebruikte heel wat meer fantasie en schuwde zelfs sciencefiction niet. Hij overleed in 2004 aan een slepende ziekte. We volgen de Rode Dreef tot aan de poort van Koch.

19. In 1846 kocht Jaak Koch het grote domein waarop de chemische fabriek van Tassaert stond. Hij liet de fabriek afbreken en bouwde er een klein kasteel op. Later werd er een tweede kasteel bijgebouwd. Toen Jaak Koch stierf in 1903 erfde zijn neef William Maurice Koch de ganse eigendom. In 1912 werden de twee kastelen verbouwd tot één groot geheel. In 1938 trok de familie Koch weg uit Gooreind en werd de ganse eigendom verkocht aan Maldoy en Rombouts uit Antwerpen. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd het eigendom door de Duitsers opgeëist. Op het einde van Tweede Wereldoorlog werd het kasteel totaal vernield. We nemen nu de Kochdreef tot aan de Bredabaan waar de grote inkompoort van het Goed van Koch staat. We steken de Bredabaan over en slaan linksaf richting Wuustwezel.

20. We rijden tot aan huisnummer 896. In dit huis was vanaf 1908 de rijkswacht gekazerneerd. In 1926 werd de brigade overgebracht naar Wuustwezel waar zij tijdelijk in het gemeentehuis verbleef. In 1928 werd zij overgebracht naar de Nieuwmoerse Steenweg in Wuustwezel-Sterbos. Recht tegenover de voormalige rijkswachtkazerne aan de Bredabaan zien we de conciergewoning van het Posterijhof.

21. In 1909 liet Theophiel Verellen op de plaats van de oude paardenpost deze conciergewoning bouwen. De oude paardenstal, gebouwd door postmeester Mertens uit Antwerpen, dateert uit 1815. In 1853 werd Eugeen Verboeckhoven de nieuwe eigenaar. In 1865 liet hij de stal verbouwen hetgeen blijkt uit de cijfers in de zijgevel. In 1933 werd het samen met het Posterijhof, eigendom van Van Huffelen. Na de oorlog heeft de familie Van den Buys er lange tijd een landbouwbedrijf uitgebaat. De conciergewoning was ooit omgeven door een gracht.

22. Het "Posterijhof" dat in 1912 door Theophiel Verellen gebouwd werd, en diende als buitenverblijf, werd in 1933 na zijn overlijden verkocht aan geneesheer Van Huffelen uit Antwerpen. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd het kasteel totaal verwoest. Het enige wat nog rest van dit prachtige domein is de inkompoort en de prachtige tuin met vijver. De eigendom is nu in het bezit van Karel Van den Buys. We fietsen over de Bredabaan richting Wuustwezel.

23. Een 300-tal meter voorbij Wiezelo zien we aan de rechterzijde het kloosterdomein van de Franciscanessen. In 1895 kwamen de zusters Franciscanessen naar Gooreind. Zij bouwden een vormingshuis voor de zusters Missionarissen van Maria van de Passie. In 1991 vestigde de Ster van David zich op het domein gevestigd en in 1994 verbouwde Coda een gedeelte van de hoeve. In 2010 verlieten de laatste zusters Gooreind. Samen met de Stichting Kempisch Landschap heeft de gemeente Wuustwezel het domein van 40 ha aangekocht. In het hoofdgebouw zal er een woonzorgcentrum en woongelegenheden voor ouderen en een kinderdagverblijf komen. Heidebloem, het voormalige kamphuis, zal tot een plattelands educatief centrum uitgebouwd worden. We steken de Bredabaan over en nemen de fietsweg Klein Gooreind. Op het einde slaan we linksaf in de Boterdijk en vervolgens rechtsaf in Oud Gooreind. We fietsen nu op wat vroeger de oude baan was tussen Antwerpen en Breda. Via Akkerveken tot Westdoorn.

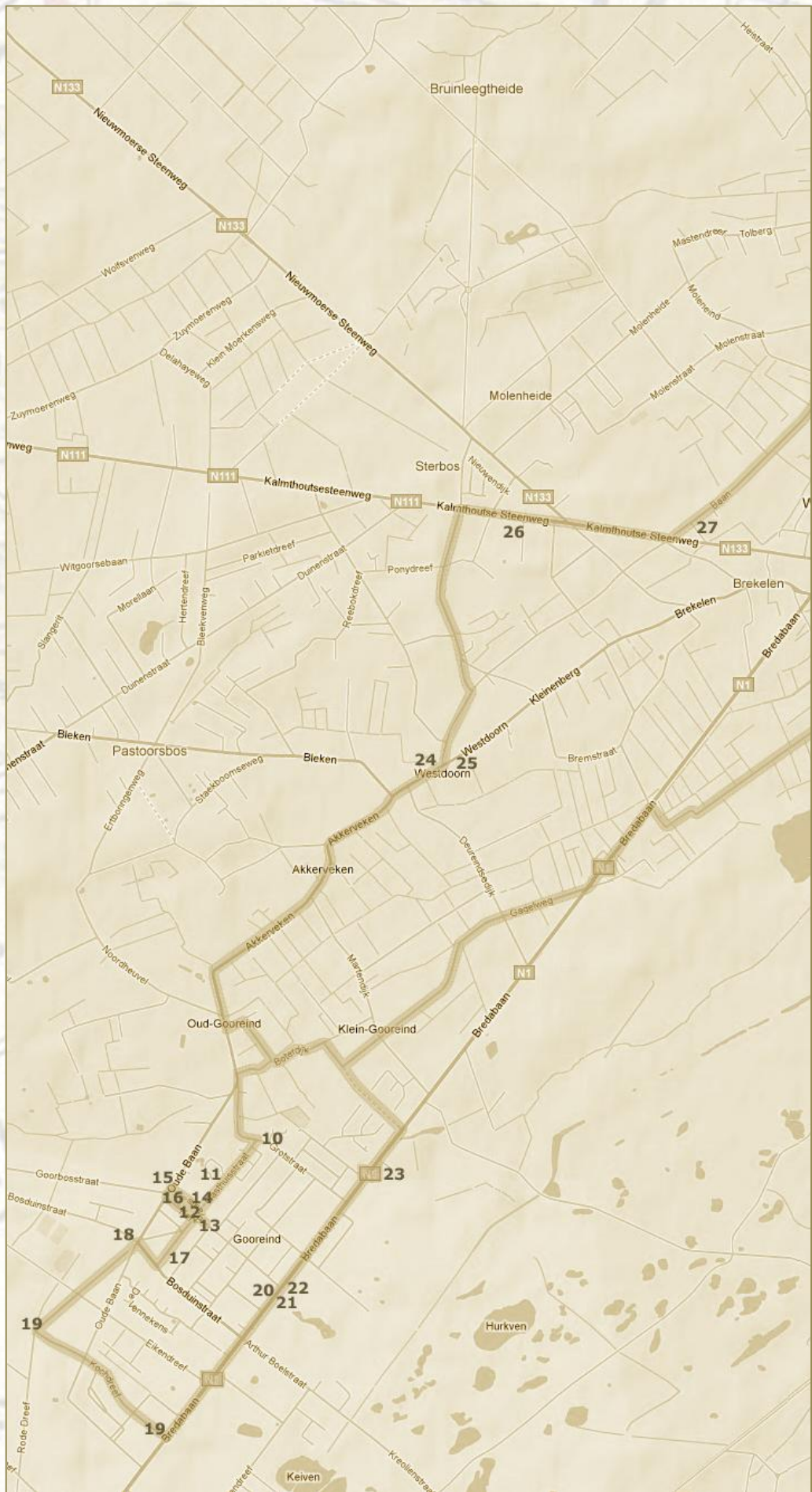
24. Op de plaats waar nu de kringwinkel De Cirkel is (Westdoorn 24), was vroeger de wagenmakerij van Augustijns. In het Volkskundemuseum van Jan Augustijns op de Kalmthoutse Steenweg staat een replica van de wagenmakerij met allerhande werktuigen en gereedschappen. Een beetje verder rechts staat de Sint Willibrorduskapel.

Erfgoedroute Wuustwezel

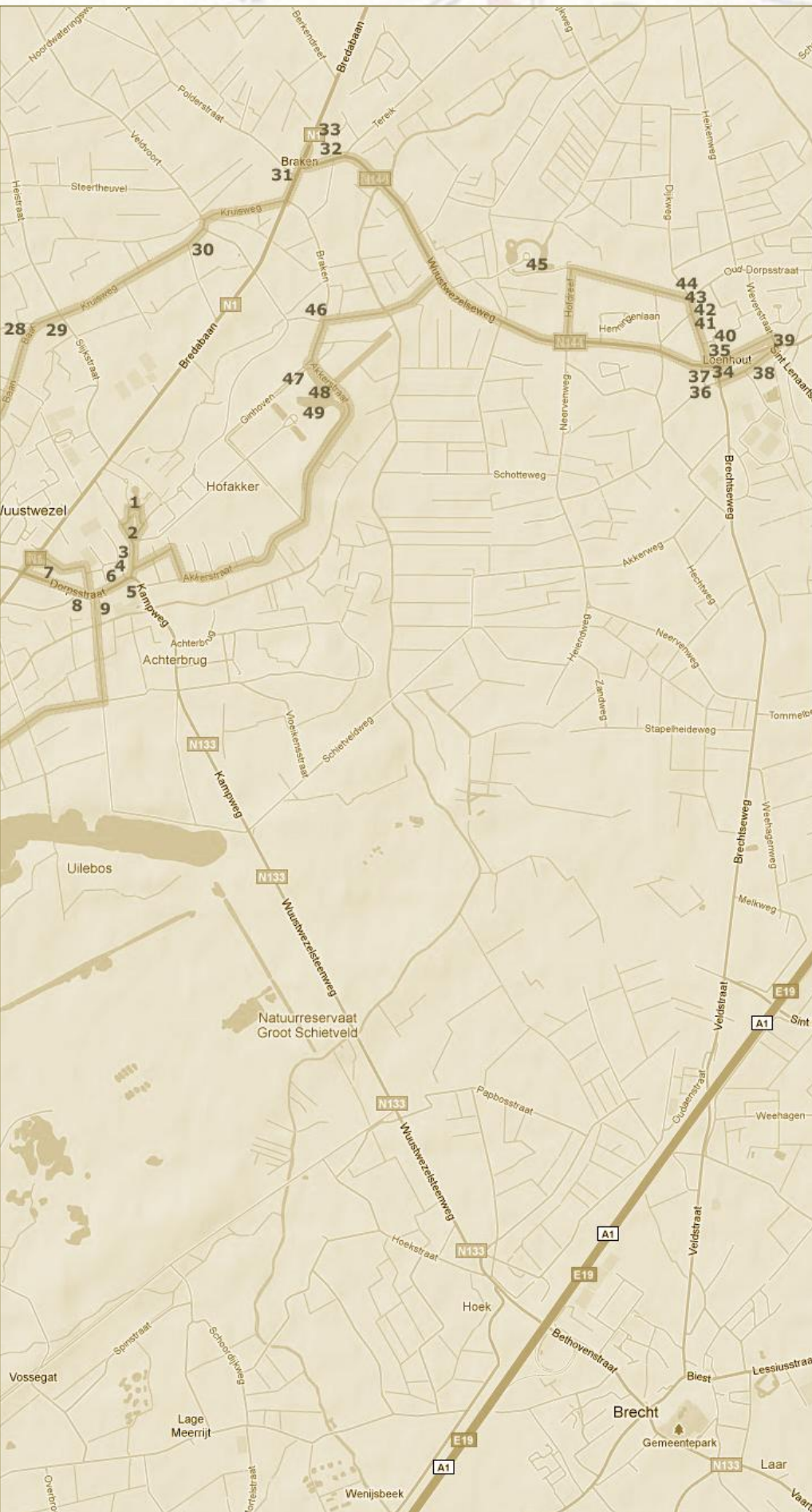

Uitneembaar plan

1. Gemeentehuis
2. Oorlogsmonument
3. Oud-Gemeentehuis
4. Oud cafe "De Bijl"
5. Kerk Onze Lieve Vrouw
6. Muziekacademie
7. Gemeenteschool "De Wissel"
8. Gasthuishoeve / Bib
9. Hoeve Lilly / Huis v. h. Kind
10. Grot
11. Oud-Gasthuis
12. Kerk Sint-Jozef
13. Pastorij / 't Schoolhuis
14. Oud café "t Zwart Paard"
15. School Mater Dei
16. Kerk Sint-Jozef
17. Rijkswachterswoningen
18. Monument Karel Biddeloo
19. Domein Koch/Poort Koch
20. Oude rijkswachtkazerne
21. Conciërgewoning Verellen
22. Posterijhof
23. Klooster Franciscanessen
24. Wagenmakerij Westdoorn

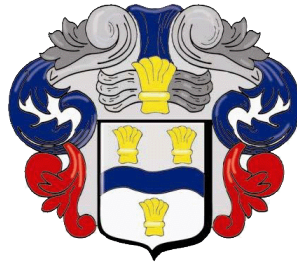

■ Wuustwezel
 ■ Gooreind
 ■ Loenhout

- 25.** Sint-Willebrorduskapel
- 26.** Volkskundemuseum
- 27.** Molen in de Baan
- 28.** Bevrijdingsmonument
- 29.** Napoleonshoeve
- 30.** De Ruyscherhoeve
- 31.** Oud grenskantoor
- 32.** Oud tolkantoor
- 33.** Grensmonument
- 34.** Kerk St-Petrus en St-Paulus
- 35.** Herberg "De Keizer"
- 36.** Oud gemeentehuis / Bib
- 37.** Herberg "De Drij Zwaantjes"
- 38.** Melkerij "De Stroobloem"
- 39.** Sint-Quirinuskapel
- 40.** Pastorij
- 41.** Tiendenschuur
- 42.** Gemeenteschool "t Blokje"
- 43.** Secretaris-of notariswoning
- 44.** Het 't Schaliënhuis
- 45.** Kasteel Loenhout
- 46.** Vervallen Kempische hoeve
- 47.** De Torekens, zijpoort kasteel
- 48.** Kasteelvijver "De Spiegel"
- 49.** Kasteel "Wezelhof"

Wuustwezel   Gooreind   Loenhout

WESALIA II

Heemkundige kring Wuustwezel

Gasthuisdreef 6c, 2990 Wuustwezel

Tel 03 663 57 03

Openingsuren:

Dinsdag*

van 13.30 uur tot 17.00 uur

*niet in juli en augustus

Donderdag

van 13.30 uur tot 17.00 uur

van 19.00 uur tot 21.00 uur

heemkunde.wuustwezel@belgacom.net

www.heemkundewuustwezel.be

Poort naar het Platteland

toeristisch informatiekantoor

Dorpsstraat 36, 2990 Wuustwezel

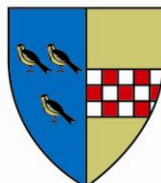
Tel 03 690 46 40

Fax 03 690 46 44

wuustwezel@bibliotheek.be

toerisme@wuustwezel.be

GEMEENTE

WUUSTWEZEL

25. In de 7de en 8ste eeuw richtten geloofspredikers op Westdoorn een bidplaats op. In 1483 bestond er reeds een kapel die toegewijd was aan Sint Willibrord. Tijdens de godsdienstoorlogen op het einde van de 16de eeuw werd de kapel verwoest. De huidige kapel dateert van 1613. Westdoorn werd een bekend bedevaartsoord. Nog steeds heeft er ieder jaar op 1 mei een kinderzegening plaats. We nemen nu de St. Willebrordus-sstraat, slaan linksaf in Blekenberg en blijven die volgen tot aan de Kalmthoutse Steenweg waar we rechtsaf slaan.

26. Na een 300-tal meter zien we rechts het volkskundemuseum van Jan Augustijns. Naast de karren en koetsen maken we ook kennis met verdwenen beroepen, volksdevotie in al haar vormen en allerlei gebruiksvoorwerpen uit de twintigste eeuw. Het schilderwerk aan de ijswagen in de grote inkomhal is het werk van de Gooreindse kunstschilder Leon Gorissen. Jan, die al geruime tijd bezig is met verzamelen, richtte in 1995 bij zijn pensionering het museum op. We vervolgen onze weg richting Wuustwezel-centrum en slaan linksaf in de Baan.

27. In het begin van de Baan zien we een stenen bergmolen die in 1901 werd gebouwd in opdracht van graaf Robert Du Chastel de la Howardries-De Vinck de Wesel. Deze molen kende twee houten voorgangers die langs de oude baan Antwerpen-Breda stonden en waarvan de oudste reeds vermeld wordt in 1488. Door een erfenis in 1913 werd de molen de eigendom van Karel Gericke d'Herwijnen-Du Chastel de la Howardries. In 1932 werd de molen ontdaan van kap en wieden. We fietsen verder tot aan het bevrijdingsmonument op de Kruisweg.

28. Op 21 oktober 1984, tijdens de 40ste verjaardag van de bevrijding van Wuustwezel, werd dit monument ingehuldigd. Hier werd de Duitse tegenaanval tot staan gebracht door The 49 West Riding Infantry Division. Elk jaar rond 21 oktober wordt er een plechtigheid gehouden ter herdenking van de slachtoffers. In 2009 werd bij het monument het Bofors 40 mm luchtdoelkanon uit 1943 geplaatst. Het is een gift van de Polar Bear Association en werd opgedragen aan wijlen Harry Conn de stichter van de Polar Bear Association en ereburger van Wuustwezel.
We volgen de Kruisweg tot aan de Napoleonshoeve.

29. In de volksmond wordt beweerd dat Napoleon deze afspanning gebruikte als stopplaats toen hij op weg was van Breda naar Antwerpen. De afspanning lag inderdaad aan de oude verbindingsweg tussen de Scheldestad en Breda. Het oudste geschrift waarin sprake is van deze herberg, toen: "Den Dobbelen Arendt", dateert van 1662. Hier was ook een centrum van turf nijverheid. Deze hofstede, gebouwd in 1618 deed dienst als brouwerij, winkel en posthuis, later boerderij en daarna taverne.
We blijven de Kruisweg volgen richting Braken.

30. Aan onze rechterzijde zien we De Ruyscherhoeve, een woonstalhuis gebouwd in 1841 en gelegen in het Achterstraatje nr.10 op de hoek van de Kruisweg. De hoeve heeft haar naam te danken aan haar laatste bewoners. Zij staat al geruime tijd te verkommeren en momenteel is Thierry Van de Werve de Schilde de eigenaar.
We fietsen de Kruisweg verder af tot aan de Bredabaan en slaan dan linksaf.

31. Op de Bredabaan, aan de afslag naar Loenhout, was tot 1938 de grenspost gevestigd. Sindsdien wordt deze plaats het Oud Kantoor genoemd. Aan beide zijden van de Bredabaan getuigen de oude hotels "De Vrije Burger" en "In de Ster" dat hier destijds een belangrijke grensovergang was. De stoomtram had hier zijn terminus.
We fietsen verder richting Nederlandse grens.

32. Waar momenteel het busdepot van De Lijn is gevestigd, stond vroeger het oude tolkantoor en de tramloods. Aan dit oude tolkantoor gebeurde vroeger het nazicht van reizigers en goederen. Om met de fiets naar Nederland te mogen, moest er door de douane een loodje worden aangehangen. De Nederlandse stoomtram kwam aan achter het oude tolkantoor, omdat die op een smaller spoor reed.

33. Het grensmonument dat staat aan de uitrit van het busdepot, werd ingehuldigd op 9 september 2006. Deze grote arduinen steen prijkte boven de deur van het verdwenen douanekantoor aan de huidige grens. Deze grens was toen één van de drukste grensovergangen van Europa. De barst in de steen die ontstond bij de afbraakwerken van het douanekantoor, symboliseert hier de grens tussen België en Nederland.
We draaien terug en nemen links de Loenhoutseweg. We fietsen naar de kerk van Loenhout.

34. De laatgotische kerk Sint-Petrus en Sint-Paulus werd circa 1525 gebouwd en werd in 1756 gerestaureerd. In 1940 werd de kerk met het oorspronkelijke meubilair vernield. In 1949-1951 werd ze hersteld. In 2003 werd de kerk volledig gerestaureerd. In de kerk bevindt zich het prachtige houten retabel van Sint-Quirinus uit 1545. Nabij de kerk staan de monumenten van de oorlogsslachtoffers van beide wereldoorlogen en het standbeeld "Kletterende klompen" van beeldhouwer Roger Pintens. Links naast de kerk ligt de grafkelder van de familie Montens. In 1842 kocht Albert Montens, akomstig uit Mechelen, het kasteel van Loenhout. Albert en zijn zoon Emmanuel werden beiden burgemeester van het dorp. Links van de kerk staat taverne "De Keizer".

35. Halfweg de 19de eeuw vond de toenmalige burgemeester van Loenhout, Albert Montens d'Oosterwijck, dat de meisjes van het dorp recht hadden op regelmatig onderwijs. Hij zag in "Herberg De Keizer" - gelegen links naast de kerk - het ideale schoolgebouw. Het gebouw werd gekocht in 1858 en reeds op 11 oktober van datzelfde jaar kwamen de kloosterzusters van Gijzegem er zich vestigen. Toen de zusters in 1984 vertrokken uit Loenhout, kreeg het gebouw een nieuwe bestemming en werd het een papier- en krantenzaak. Daarna werd het weer omgevormd tot taverne. Met de renovatie in 1996 werd "Herberg De Keizer" terug in ere hersteld.

36. Het oude gemeentehuis van Loenhout - gelegen recht over de kerk - werd gebouwd in 1882-1885. In 1915 werd het verbouwd. De ingang werd aan de achterkant gemaakt, een raadzaal bijgebouwd en een puntgevel werd opgetrokken. Sinds 1974 is het geen gemeentehuis meer. De gemeentelijke administratie werd in dat jaar overgebracht naar het herenhuis van notaris Speltinckx op de Brechtseweg, wat later op haar beurt het wijkhuis werd. Naast het oud gemeentehuis, waar momenteel de bibliotheek is gevestigd, staan twee beelden ter gelegenheid van 40- en 60 jaar bloemencorso.

37. Rechts van het oude gemeentehuis, op de hoek van de Stoffezandstraat en de Brechtseweg, staat de Herberg "De Drij Zwaantjes". Na het overlijden van Jef Van Hooydonck in 1915 werd door Eugeen Van den Eynde een hotel ingericht met achteraan een prachtige tuin voor het cliënteel. In de jaren '30 was op het Huffelplein de terminus van de firma "N.V. Autobus Lux" gevestigd die de busdienst uitbaatte tussen Antwerpen en Loenhout. We fietsen rechts van de kerk de Tienpondstraat in.

38. Aan de rechterzijde zien we de Melkerij "De Stroobloem" - gekend om haar boter - die werd opgericht in 1895. Achter de melkerij werd in 1971 een waterzuiveringsstation gebouwd dat later werd uitgebreid om het afvalwater van gans Loenhout te reinigen. Na enkele fusie's volgde in 2005 de sluiting van de melkerij. Er wordt een woonproject gerealiseerd, waarin elementen van de voormalige melkerij: delen van de voorgevel en fabrieksschouw, geïntegreerd worden. We fietsen de Tienpondstraat uit tot aan de Sint Lenaartseweg.

39. Hier zien we een gotisch kapelletje dat in 1650-1654 op de plaats van een oudere, vervallen kapel werd gebouwd. De kapel werd opgericht met steun van Catharina de Perez de Baron ter ere van de martelaar Sint-Quirinus. Achter de kapel bevindt zich een waterput. Volgens de overlevering biedt het water bescherming tegen huid-, oog- en oorziekten en gezwellen. Elk jaar op 1 mei heeft hier nog steeds de "begankenis" of Sint-Quirinus processie plaats. Vroeger werd er bij deze gelegenheid water uit de put geschept en kreeg men een flesje van dit wonderbaarlijke water mee. We steken de Kapelstraat over en rijden de Weverstraat in. We draaien links de Warandestraat in en rijden tot aan de Pastoriestraat waar we rechts inslaan.

40. Op onze linkerzijde komen we de pastorie tegen. Op deze plaats werd er in 1629 een pastorie opgetrokken door de abdij van St-Bernardus te Hemiksem. De oorspronkelijke pastorie werd gesloopt in 1856. De huidige pastorie, gebouwd in 1857 naar een ontwerp van architect Gife, werd in 1902 vergroot. Aan de barst in de voorgevel kan je zien welk gedeelte is bijgebouwd. Momenteel vindt de buitenschoolse kinderopvang "Stekelbees" er onderdak. We draaien terug tot aan het Huffelplein en slaan rechtsaf. Vervolgens slaan we rechts in de Kerkblokstraat.

41. Tiendenshuur

Aan de rechterzijde staat de Tiendenshuur die dateert uit de 16de eeuw. Hier werden de delen van de oogst opgeslagen die aan de kerk moesten worden afgedragen. Iets verder in de straat zien we rechts de gemeentelijke school 't Blokje, waarvan de twee oudste klassen gebouwd zijn in 1876. We vervolgen onze weg richting Oud-dorpsstraat.

42. "t Blokje"

43. Op het driehoekig dorpsplein in de Oud-dorpsstraat staan enkele oude dorpswoningen uit de 16^e en 17^e eeuw afgewisseld met woningen uit de 19^e en 20ste eeuw. Bij huisnummer 39 zien we de secretaris- of notariswoning uit 1645 van de familie Van Elsacker en op de hoek van de Hofdreef en de Dijkweg het rentmeestershuis van het kasteel van Loenhout uit 1786.

44. Op het plein vinden we ook het Schaliënhuis. In 1560 kocht Michiel Van Elsacker, schepen van Loenhout, het Schaliënhuis van Jacob Van der Vloet. Het was toen een brouwerij en herberg. De naam van deze herberg veranderde even in "De Arend". Tot 1843 behoorde het Schaliënhuis toe aan de familie Van Elsacker. In 1843 werd het verkocht aan Franciscus Keyzers, notaris in Brecht. Het Schaliënhuis is ook verbonden met de beroemde Loenhoutenaar Joannes Stadius (1527-1579). Jan Van Ostaejen, zoals hij in het echt heette, was een wiskundige en sterrekundige die wereldfaam verwierf en als professor van stad tot stad trok. In 1576 vertrok hij naar Parijs, op verzoek van Hendrik III, koning van Frankrijk waar hij op 17 juni 1579 op 52-jarige leeftijd stierf. We rijden de Hofdreef in en volgen die tot aan het kasteel.

45. Uit deze ets van F. Ertinger blijkt dat er reeds in 1678 een kasteel stond op deze plaats. Het huidige kasteel werd gebouwd in 1746 in opdracht van Jan Walckiers de Gammerages. In 1842 komt het kasteel in handen van de familie Montens d' Oosterwijck. In 1964 werd Alfons Aertsen de nieuwe eigenaar. Hij liet het vervallen kasteel volledig restaureren. We vervolgen onze weg via de Hofdreef tot aan de Wuustwezelseweg en slaan rechtsaf richting Bredabaan. Na een 600-tal meter slaan we linksaf in de Donkweg Loenhout. We fietsen tot aan het eerste kruispunt en slaan de Akkerstraat – een zandweg – in.

46. Aan onze rechterkant zien we de restanten van een Kempische hoeve uit 1849 die voor het laatst bewoond werd door de familie Anthonissen. Zij pachtten de hoeve van baron Louis de Gericke van Herwijnen. In 1970 kwam de boerderij leeg te staan. Sindsdien werd ze niet meer bewoond en geraakte ze in verval. We rijden verder de Akkerstraat in.

47. Waar het bos begint, stappen we even af en wandelen we rechts door een sas een smal paadje in. Links zien we nog een aparte ingang van het kasteel uit 1823. In de volksmond wordt deze ingang "de Torekens" genoemd. In 2001 werd het poortje dichtgemetseld. We vervolgen onze weg tot we rechts "De Spiegel" tegenkomen.

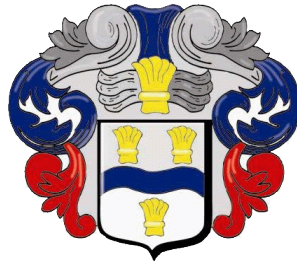
48. De Spiegel heeft zijn naam te danken aan het feit dat het kasteel wordt weerspiegeld in het water van de vijver. In het boek van Jacob Le Roy uit 1687 staat een ets van Franz Ertinger. Volgens deze ets stond het eerste kasteel met ophaalbrug volledig in het water.

49. Het tweede kasteel, met links en rechts een remise, werd gebouwd tussen 1750 en 1770 door baron Jan Frans de Vinck uit Antwerpen. Op het einde van de Tweede Wereldoorlog werd het kasteel getroffen door een vliegende bom. Na de oorlog werd het kasteel niet meer heropgebouwd. Op de fundamenten van het oude kasteel werd later een grote villa gebouwd. De twee remises werden gerestaureerd. Het kasteel is alleen te bereiken via de dreef in de Kloosterstraat, maar is niet toegankelijk voor het publiek. We fietsen de Akkerstraat volledig uit en slaan rechts Hofakker in en daarna links in de Gildenlaan. Vervolgens draaien we rechts in de Kloosterstraat en rechts in Het Blok en zo komen we terug bij het begin van de erfgoed route.

Samenstelling en foto's: Walter Liégeois

Nazicht tekst: Jan De Meester

WESALIA II

Heemkundige kring Wuustwezel

Gasthuisdreef 6c, 2990 Wuustwezel

Tel 03 663 57 03

Openingsuren:

Dinsdag*

van 13.30 uur tot 17.00 uur

*niet in juli en augustus

Donderdag

van 13.30 uur tot 17.00 uur

van 19.00 uur tot 21.00 uur

heemkunde.wuustwezel@belgacom.net

www.heemkundewuustwezel.be

Poort naar het Platteland

toeristisch informatiekantoor

Dorpsstraat 36, 2990 Wuustwezel

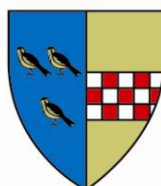
Tel 03 690 46 40

Fax 03 690 46 44

wuustwezel@bibliotheek.be

toerisme@wuustwezel.be

GEMEENTE

WUUSTWEZEL